

Пісня надії.

Ось слухай, якої я пісні утну,
Аж серце живіше забьється!
Підланим струнам я сам підтягну
І з ними мій голос зіллється!

Я піснею серця не буду сушити
З жалю за минулим, колишнім,
Бо й сам не бажаю того ворухити
В серденьку до горя привичним.
Хай серце спочине на час від жалю,
В теперешніх лютих подіях!
Я тим тебе, друже, тепер звеселю,
Що маю в таємних надіях.

Я знаю, що горе твоє і моє
Ось-ось незабаром минеться:
Вже інша година для нас настає,
Стояча вода сколихнеться!

Затихнуть зітхання з розбитих грудей,
Минеться нудьга й ворожнеча
Тоді і в пригнічених рабством людей
Росправляться зігнуті плечі.

Тоді на Україні, мій друже, у нас....
Ти бачиш?—Не стерпіли й струни!...
Живе ще надія в передсвітній час
В серцях молодецьких та юних!...
Грицько Чупринка.

Рабині Справжнього.

Із оповідань тюремної Шехерезади).

Шехерезада мовчав. Задумливо гладив
свою борідку й дивився кудись далеко-да-
леко немигаючими очима,—мабуть, в ду-
шу собі.

А в камері ще стояв чад від супере-
чок і очі блискали ще іскрами ворожнечи
й роздратовання.

Коли вже зовсім зтихло, Шехерезада
підвів голову, озирнувся і тихо почав:

Хм!.. Ілюзія чи дійсність?

Ах, це, справді, брехливі рабині, в які
закохувалось не одне серце!

Мені згадується один вечір мого життя.
Слухайте.

Жив я тоді в одному великому, шум-
ному місті. Улиці того міста всі зеленіли
садками і, коли сходив місяць, садки
вкривали улиці затишними тінями, тіні,
вкривали собою парочки, а парочки вкри-
вали і тіні, і садки, і каміння духом віч-
ного, владного, могутого сміху весни.

Жив я самотою серед багатьох това-
ришів і коли їх було найбільше круг ме-
не, тоді я найбільше був самотній.

В день я був зайнятий справами ор-
ганізації, а вечорами сидів у себе в хаті
з постійним тодішнім моїм гостем, моїм
тихим, тужливим гостем—Журбою.

Вона не любила моїх товаришів,—во-
ни так голосно кричали, балакали про
жандарів, труси, арешти, вони мою бесіду
з нею звали „неконспіративною“, вона не
любила їх.

Вона не любила й нахабно-пошлого
світла лямпи і через те я завжди сидів
при світлі місяця. Вона приходила, сідала
в тому кутку, де срібнів промінь місяця і
журно посміхалася де мене. Вона близько
пригорталась до мене, ніжно торкала ди-
ханням своїм струни мого серця і тихо
гладила теплою рукою голови непокірних,
непосидючих думок моїх. Від цього дум-
ки мої ставали тихими, кроткими, а сер-
це дрижало й дзвеніло безмірним жалем,
і хотілось плакати теплими, хорошими
сльозами.

А було мені в той час... всього 20
літ... Всього 20 літ!

Женщини я не знав ще тоді...

О, підждіть, не посміхайтесь!..

Я не знав ще жінщини. Я не раз смок-
тав своїми губами губи жінщини, я ку-
пував тіло її, але жінщини я не знав.

Я знав, як смердить піт людей, що
займаються продажем свого тіла (не *кохан-
ня*, ні!); я знав ту понуру нудьгу, яка
роспина свої сірі крила над „веселим“
базаром жіночого тіла; я знав ридання
чистих ночей і синьці під очима.

Це я все знав, не посміхайтесь!

Але того, що є *жінщина*, цієї трем-
тячої, напруженої посмішки, гри бажуючо-
го тіла, лукаво-сумно-палючого погляду,
суму ночей, що рождає віршовані сльози
й геройські події, великого таємного тан-
ця крові—цього я не знав.

І не раз плакала моя Журба.

А коли я виходив на улицу, а вона,
вся покрита тінями і сріблом місяця, ша-
руділа і зітхала, шепотіла, пирскала смі-
хом, дзвеніла піснею і рухалась,—моя
Журба з розпукою здавлювала гострими
злыми кігтями моє серце і не гладила, а
дряпала голови моїх непосидючих, непо-
кірних думок.

І думки мої непокірно, з нудьгою би-
лися об череп. І, злісно надавлюючи хо-
лодне каміння мостових, я тікав на другі
улиці, де не було дерев, і шопоту, і пир-
скання, і дзвенящої пісні зелених улиць.
І найбільше любив я один маленький буль-
варчик на перехресті трьох шумних улиць.

Там були темні аллеї і сиділи все якісь
самотні понурі фігури в подертих пальто
і салопах. Фігури ці байдуже дивились,
як повз бульварчик скажено неслося жит-
тя, і думали щось своє десь таке ж по-
терте й убоге, як їхні пальто. Я сідав
біля їх і дивився на тіх, що проходили
улицею. А злякана грюком, галасом, світ-
лом улиць Журба моя тихо плакала в
мені.

І хотілось мені завжди знайти в цьому
світлі, в цьому рухові, в цьому скаже-
ному житті щось таке, що б зразу по-
темніло, приглушило, омертвило його в
моїй душі.

Я ехидно гнав свої думки в саму суть
цього блиску, на самий спід його, в той
бруд, в ту тьму, в те скорчене страдання,
які породили сей гнилий блиск; я злорад-
но набірав повні жмені цього скорченого
страдання і хлопав на цей вогонь. Цим
я хотів забавити Журбу мою. І шипів во-
гонь і чадно, брудно ставало в душі. І
скучно, якось зтомлено, вохко... Журба
чаділа й затихала...

Тоді я зтомлений, розбитий приходив
додому. Все спало, крім великої тиши.
Вона вже ждала мене. Вона ніжно об-
хоплювала мене любовними руками, вими-
вала душу мою, милувала і вкривала тіло
м'яким спокоєм своїм і вкладала велику
тишу, а я цілував її, і молився їй, і при-
гортався до неї всею чистотою істоти
своєї. І, як наплакана дитина, засипав.

Раз ввечері сидів я на тому бульвар-
чику. Журба моя хитала блідою головою
й тихо скіглила. Повз бульварчик пролі-
тали трамваї, викреслюючи з під коліс сині
вогники; дріботіли звошки; шаркали но-
гами піші по тротуару. Проходили жен-
щини молоді, старі, стрункі, з плескува-
тими, як животи, задами і з животами, як
зади, в хусточках, в пишних капелюхах.

Я дивився на їх і казав моїй Журбі,
що вони не до мене йдуть, ні, не до ме-
не! Вони навіть не знають, що я сижу
тут. Скільки їх, а ні одна не знає, що я
сижу тут, серед сих потертих фігур і див-
люся на них і жду їх, і...

І Журба моя починала дужче плакати.
Ти плачеш? Ага! Ось же тобі! Вся земля,
вся ця величезна куля земляна обліплена
мільйонами таких городів, мільйони міль-
онів є в них жінщин і ні одна не знає,
що я тут, на цьому поганенькому буль-
варчику. Ні одна!.. Що?

І Журба моя гірко ридала і билася в
серці.

А жінщини проходили, миготіли ка-
пелюхами, очима, стрічались, розминались,
впливали нові, зникали й немов висилали
замість себе других, інших...

Потім стало їх менше; звошки рідче
й млявіше дріботіли; трамваї проносились
порожні. На бульварчику не було майже
нікого.

Я сидів зтомлений.

І раптом з бокової аллеї знов вий-
шла висока жіноча постать і тихо стала
наближатись до мене. Я напружився: ця
постать вже другий чи третій раз прохо-
дила повз мене. Я сів рівніше, я хотів,
нарешті, побачити її лице!

Ішла вона помалу, плавно, рівно сту-
паючи, якась массивна, повна якоїсь таєм-
ної поважності.

Стара чи молода? Чого вона ходить в
такий час? Жде когось? Чи шукає? Чи
оплакує загублене?

І знов пройшла тихо, поважно, заку-
тана в чорне з голови до ніг. Порівнялась,
пройшла і... раптом озирнулась, глянула і
поманила головою до себе...

Чи, може, мені здалося? Очі глибокі,
темні, обведені темною смугою, смугою
страдання або жаги. Лице бліде, біле,
таємне...

Ні, я помилився, це мені здалося!

Але я, хвилюючись, встав і помалу пі-
шов за нею.

Вона знов озирнулась. Тепер я виразно
бачив: вона озирнулась і, здається, посміх-
нулась... Ну, розуміється, посміхнулась!
Та й чого б їй не посміхнутись? Чого б
їй не поманить мене головою, своєю блі-
дою, одинокою головою? Вона теж десь
самотня як і я, вона теж десь ходила що
вечора в тому бульварчику, вона могла
бачити мене тут вчора, позавчора, щодня...
Вона могла... Знов озирнулась, пильно по-
держала на мені погляд і пішла трохи
швидче. Я теж пішов швидче. Хто вона?
А! яке мені діло до того! У неї був високий,
повний стан, який облягало широке, дов-
ге, чорне пальто; стан, який поважно хи-
тався; стан, який тягнув мене за собою.
Вона не покоївка, покоївки ходять швидко,
вони завжди спішать, вони завжди крадуть
своє кохання, вони не можуть ходити
так поважно. Вона... А! яке мені діло до
того! У неї темні глибокі очі, які озира-
лись до мене, і кликали, розуміється, кли-
кали за собою. У неї...

Може, вона жінка чоловіка, який по-
їхав давно-давно і забув, що його жінка
—жінщина? Може, вона одна з тих, що

підставляють свою нетерплячу душу під
удари випадка? Може, вона...

Улиці були порожні... Тіні будинків ле-
жали посеред їх і поділяли на два боки,—
темний і ясний. В темному попадались па-
рочки. Вони йшли тихо, утомлено, шопо-
тіли, пирскали сміхом, але я з співчуттям
дививсь на їх і не давив злісно каміння
тротуарів.

Вона знов озирнулась.

Очі темні, глибокі, тужливі і скорбні.
О, ні! вона дівчина... Вона.. Ах, та яке ж
мені діло до того! Вона та, яку я оповію
квітами мого журного, самотнього серця;
вона та, яку я трепетно осиплю росою
моєї великої ніжності; вона та, за якою
тягнеться моя жадна, наплакана Журба...
Годі! Хай один мент, одна хвиля! Що
щастя? Щастя хвилі. Одна, друга, там,
тут, цілий потік, ціле море щастя! Біль-
ше хвиль, вищі хвилі, дужче море... Іду,
моя невідома, іду моя хвиля!

Вона не озиралась і йшла. Я не нага-
няв і не підходив до неї. Раз вона не зу-
пинялась, значить, вона не хотіла того.
Вона зупиниться там, у себе, де жде нас
напружено-таємна напівтьма її кімнати.
Повна жагучих мрій її, повна диханням
тужливих очей її, повна великої тайни ба-
жання.

Вона зупиниться там, де мрійно трем-
тить під стелею лихтарчик, а мarmorова
блізна постілі блідніє, дожидаючи.

Вона зупиниться, гордо одкине свій
чорний вуаль, гордо одкине глум і зневагу
добродійних, і замліє мрійний лихтарчик,
збіліє мarmorова білизна постілі, жахом
щастя зойкне напружена напівтьма...

Вона озирнулась, найшла мене очима
і, подержавши їх на мені, стала перехо-
дити улицу. Перейшовши й завертаючи в
темний переулочок, знов озирнулась.

О, я іду! Іду покірно, жадно! я іду і
несу з собою мою Журбу, мою Самоту,
мою Ніжність, широку, як місячне небо,
сумну, як місячний промінь. Чиста душа
моя від брудної зневаги несмілих, моя смі-
ла! Чиста душа моя від гріха убиваючих
тіло, і всею чистотою своєю обніме твою
смілу, напружену душу, моя невідома! Іду,
іду!...

Раптом вона зупинилась, поманила го-
ловою і ввійшла в двері невеличкого до-
мика... За тими дверима було темно, а
попереду чулась її хода.

Якісь сходи на гору... Зараз вона вий-
ме ключ, одімкне свою квартиру, прошу-
мить поперед мене і стріне там...

